

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

NIKOLA DVOŘÁKOVÁ, CHRISTIANIZACE RANĚ STŘEDOVĚKÉ SPOLEČNOSTI VE SVĚTLE MOVITÝCH ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZŮ. VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Ivo Štefan, PhD.

Bakalářská práce Nikoly Dvořákové se zabývá problematikou christianizace raně středověké společnosti na základě evidence movitých nálezů nesoucích křesťanskou symboliku. Nejstarší předměty tohoto druhu se na našem území objevují v 9. století, zájem autorky se uzavírá ve 12. století. Nejfrekventovanějším nálezovým prostředím předmětů s křesťanskou symbolikou jsou hrobové celky, několik předmětů nicméně pochází i ze sídlištních situací. V době zadání bakalářské práce bylo možno navázat pouze na práce Z. Krumphanzlové, v době jejího vytváření byla publikována katalogová práce L. Roganského.

První část práce je krátkým souhrnem našich vědomostí o průběhu raně středověké christianizace našich zemí. Autorka vychází především ze sekundární literatury a vytváří základní osu otázek, k jejichž zodpovídání mohou analyzované předměty přispět.

Nejobsáhlejší analytický oddíl nazvaný „Movité archeologické nálezy spojované s křesťanstvím“ představuje jádro práce a autorka zde postupně vyhodnocuje jednotlivé kategorie artefaktů. Zdánlivě jasné zadání naráží záhy na problém jednoznačného vydělení kategorie. Autorka kriticky postupuje od jistého k nejistému – tedy od předmětů s jednoznačnou křesťanskou ikonografií (křížky, enkolpia) až k předmětům u nichž nelze prokázat jednoznačnou asociaci motivů s křesťanstvím, resp. Nelze vyloučit jejich primárně dekorativní funkci (motivy křížků, příp. figurální výzdoba na kováčích, mečích, keramických značkách, apod). U každé kategorie jsou současně posuzovány jejich nálezové okolnosti, které představují klíčový zdroj informací o sociálním a funkčním kontextu předmětů. Na základě jejich vyhodnocení může autorka konstatovat poměrně jednoznačnou vazbu předmětů s křesťanskou symbolikou ke společenským elitám. K průniku předmětů do venkovského prostředí docházelo, jak se zdá spíše výjimečně a první zřetelně zastoupenou kategorií představují teprve enkolpia 11. a 12. století.

Klíčovým problémem, kterému je dnes v evropské literatuře věnována řada studií, je rekonstrukce mentálního rámce, v němž diskutované předměty fungovaly. Na rozdíl od jednoduchého binárního vidění duchovního světa raného středověku – pohanství vs. křesťanství vlastní velké části starší literatury autorka adekvátně akcentuje dlouhodobý průběh christianizačního procesu, v němž docházelo k integrálnímu začleňování křesťanských představ a symbolů do starších struktur. Na takové chápání křesťanských symbolů poukazují nejsilněji jejich nálezové okolnosti. Např. většina náprsních křížků byla nalezena v dětských, příp. ženských hrobech a lze tedy souhlasit s autorčinou interpretací těchto předmětů jako „amuletů“, jejichž úkolem bylo především chránit jejich nositele.

Poslední částí práce je obsáhlý katalog spojený s grafickou přílohou, obsahující jak popis a rozbor diskutovaných předmětů, tak kritický přehled názorů a literatury.

Bakalářská práce Nikoly Dvořákové diskutuje všechny základní problémy, které jsou s interpretací předmětů s křesťanskou symbolikou spojeny, a na několika místech autorka navrhuje nový výklad. Obsáhlý soupis literatury ukazuje, že autorka čerpala nejen z domácí ale ve značné míře i zahraniční literatury. Po formální stránce obsahuje práce všechny náležitosti odborného textu. Jak v oblasti

analýza, tak interpretace postupovala autorka samostatně. Práce naplňuje všechny nároky kladené na bakalářskou práci a doporučuji je tedy k obhajobě.

V Praze 15. 6. 2011

PhDr. Ivo Štefan, PhD.